

הלכה ד (בדפוס התלמוד: המשך הלכה ג)

משנה

תרם את הראשונה וחיפה בקטבליות, השנייה וחיפה בקטבליות, השלישית לא היה מחפה. ולמה היה מחפה? שמא ישכח ויתרום מן הדבר התרום. תרם את הראשונה לשם ארץ ישראל, השנייה לשם כרכים המוקפין לה, והשלישית לשם בבל ולשם מדי ולשם מדינות הרחוקות.

תלמוד

"תרם את הראשונה" כול'. - תני: שמט את הקטבליות - נעשו כולן שיריים.

אור ל'שרים

השקלים שהביאום מפרס החג עד פרס הפסח היו ניתנים על הקטבליות הללו ("שישה סדרי משנה", מועד, עמוד 194).

הלכה ד (בדפוס התלמוד: המשך הלכה ג)

משנה

תרם את הראשונה - התרומה הראשונה בפרס הפסח, לשם ארץ ישראל - שבני ארץ ישראל הביאו את שקליהם עד פרס הפסח, השנייה - תרם את התרומה השנייה בפרס העצרת, לשם כרכים המוקפין לה - לשם המקומות הסמוכים לארץ ישראל, כגון סוריה ועבר הירדן המזרחי וכיוצא בהם, שהספיקו להביא את שקליהם עד פרס העצרת, כשעלו לרגל לעצרת (כרך הוא מקום גדול, מיושב בנוכרים ומוקף חומה) ("משנת ארץ ישראל", מסכת שקלים, עמוד 127), והשלישית - תרם את התרומה השלישית בפרס החג, לשם בבל ולשם מדי ולשם מדינות הרחוקות - שלא הספיקו להביא את שקליהם אלא עד פרס החג, כשעלו לרגל לחג (המדינות הרחוקות הן מדינות בתחום טורקיה של היום. עדויות חיצוניות מספרות על התרומות הגדולות של כסף וזהב ששלחו היהודים בבבל ובמדינות הרחוקות הללו למקדש).

☆☆☆

תלמוד

במשנה שנינו: "תרם את הראשונה וחיפה בקטבליות" כול' "השלישית לא היה מחפה". מציעים ברייתא: תני: - שונה (התנא) / שנוי (שנויה ברייתא): שמט את הקטבליות - אחרי שתרום את התרומה השלישית בפרס החג, הוא הפיל את הקטבליות שכיסה בהן את השקלים שנשאר בלשכה אחרי שתרום את התרומה הראשונה והשנייה, - נעשו (בנוסח הבבלי של מסכת שקלים: 'ונעשו') כולן שיריים - כל השקלים שנשאר בלשכה נחשבים שיריים הלשכה (המשנה להלן ד, ב מלמדת מה היו עושים בשירי הלשכה).

בתוספתא שקלים ב, ד שנו: תרם את השלישית... שמט קטבליות ונתערבו השיריים.

תרם - התרום את הלשכה, את הראשונה - התרומה הראשונה בפרס הפסח, וחיפה בקטבליות (מקור המילה ביוונית) - כיסה את השקלים שנשאר בלשכה במצעים של עור, כדי שיניחו עליהם את השקלים שיגיעו אחרי התרומה הראשונה ולא יתערבו בשיריים, השנייה - תרם את התרומה השנייה בפרס העצרת מן השקלים שעל הקטבליות, וחיפה בקטבליות (צריך לומר: 'בקטבליות') - חזר וכיסה את השקלים שנשאר בלשכה בקטבליות, כדי שיניחו עליהם את השקלים שיגיעו אחרי התרומה השנייה ולא יתערבו בשיריים, השלישית - אחרי שתרום את התרומה השלישית בפרס החג, לא היה מחפה - את השקלים שנשאר בלשכה בקטבליות, שהרי זו היתה התרומה האחרונה (שקלים שהובאו אחרי התרומה השלישית ניתנו בקופה של שקלים ישנים, שאין קונים מהם קורבנות ציבור). ולמה היה מחפה - אחרי שתרום את התרומה הראשונה והשנייה? שמא ישכח ויתרום מן הדבר התרום - מפני שחוששים שמא ישכח, ולא יתרום מן השקלים העליונים שנוספו אחרי שתרום בפעם הקודמת, אלא יתרום מן השקלים התחתונים שכבר תרום מהם בפעם הקודמת (אין פירוש זה מכוון ללשון "שמא ישכח", לפי שאם לא ייתן קטבליות לא יהיו עליונים ותחתונים אלא כולם יהיו מעורבים כאחד, ולא יבדיל בין הדבר התרום לשאינו תרום ("שישה סדרי משנה", מועד, השלמות ותוספות, עמוד 460).

הנוסח בכמה כתבי יד של המשנה: "ולמה לא היה מחפה?" וכו'. ופירוש הדברים, שאם לא יספיקו השקלים שתרום בפרס החג ויצטרך לחזור ולתרום, חוששים שמא ישכח ויתרום מן השקלים שתחת הקטבליות שכבר תרום מהם, הואיל ולא נוספו שם שקלים הרבה, לפיכך הניח בתרומה השלישית את השקלים שעל גבי הקטבליות השניות בלא חיפוי, להודיע שעדיין לא נגמרה תרומתם, ומהם היה תרום עד פרס הפסח הבא, וכל